

א. אחותו ארוסה — רבי מאיר ורבי יהודה אומרים: מטמא לה (הקרובה), רבי יוסי ורבי שמעון אומרים: אין מטמא לה. (אשר לא היתה...).

א. הלכה כרבי יוסי ורבי שמעון לגבי רבי מאיר ורבי יהודה. (עפ"י רמב"ם — אבל ב, ט ובכס"מ; רי"ד ורי"א^ז).

ב. נכנסה לחופה וידוע שלא נבעלה — כתב הרמב"ן שדינה בענייננו כארוסה, ולרבי מאיר ורבי יהודה מטמא לה. ואין הדבר מוסכם. (ע' בשאר ראשונים ובערוך לנר).

ב. ארוסה שנתגרשה — אפילו לרבי יוסי ורבי שמעון, מטמא לה (הקרובה). ואף על פי שאינה ראויה לכהן גדול [ולר"ש כל שאין ראויה לכהן גדול אין מטמא לה, כגון מוכת עץ], זו ריבה הכתוב, כי לא נעשה מעשה בגופה).

כתב הרמב"ן שהוא הדין נכנסה לחופה וודאי לא נבעלה, אם נתגרשה — מיטמא לה לדברי הכל.

ג. אנוסה ומפותרה — אין מטמא לה. (ולאחתו הבתולה).

ד. מוכת עץ — אין מטמא לה. דברי רבי שמעון (הבתולה). אבל לדברי רבי מאיר ורבי יוסי מטמא לה. (אשר לא היתה לאיש — מי שהוייתה על ידי איש, יצאה זו).

אין הלכה כרבי שמעון במוכת עץ אלא כרבי מאיר ורבי יוסי שמטמא לה. (רי"ד; כסף משנה — אבל ב, ט).

ה. בוגרת — מטמא לה. דברי כל אדם. (הקרובה א ליו — לרבות).

קא. גיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד — מהי לכהונה?

רבי שמעון בן יוחאי אומר: גיורת שנתגיירה כשהיא פחותה מבת שלש שנים ויום אחד כשרה לכהונה. (וכל הטף בנשים אשר לא ידעו משכב זכר החיו לכס. והרי פינחס עמהם. אבל מבת שלש שנים, אפילו ודאי לא נבעלה, כיון שראויה ליבעל — אסורה). וחכמים חולקים. (החיו לכס — לעבדים ולשפחות). אמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי יהושע בן לוי: הלכה כרבי שמעון בן יוחאי, שכן הורה רבי למעשה. ואילו רב נחמן בר יצחק הורה לכהן אחד שנשא גיורת פחותה מבת שלש שנים, שחייב להוציאה. (וכן פסקו הרי"ף והרא"ש ועוד).

דף סא

קב. האם מתי עכו"ם מטמאים בטומאת אהל ובמגע ובמשא?

רבי שמעון בן יוחאי אומר: קברי עובדי כוכבים אינם מטמאים באהל (ואתן צאני... אדם אתם — ואין הם קרויים 'אדם', ונאמר אדם כי ימות באהל...). אבל במגע ובמשא לא נתמעטו, ומטמאים (רבינא). התוס' כתבו שאין הלכה כרבי שמעון, שרשב"ג חולק עליו (באהלות יח, ט) והלכה כמותו במשנתנו. ואולם הרמב"ם פסק כרבי שמעון. וכן פסק בספר יראים (שיא, מובא בהג"מ אבל ג), וכתב עוד שרשאי כהן ונזיר ליטמא לעכו"ם מת, אף במגע ובמשא. (וע' בבאור דבריו בחדושי הגר"ד בנגיס ח"ב לא, ה).

קג. מה הדין במקרים הבאים?

- א. אירס את האלמנה ונתמנה להיות כהן גדול.
  - ב. שומרת יבם שנפלה לפני כהן הדיוט ונתמנה להיות כהן גדול.
  - ג. כהן גדול שמת אחיו ללא בנים.
- א. אירס את האלמנה ונתמנה להיות כהן גדול — יכנס. (יקח אשה). וכן היה מעשה ביהושע בן גמלא שקדש את מרתא בת ביתוס ומנהו המלך להיות כהן גדול וכנסה.
- ב. שומרת יבם שנפלה לפני כהן הדיוט ונתמנה להיות כהן גדול, אף על פי שעשה בה מאמר הרי זה לא יכנס. (יקח אשה — ולא יבמה).
- ג. כהן גדול שמת אחיו — חולץ ולא מייבם, בין שנפלה מן הנישואין, שאסורה עליו ב'לאו' ועשה, בין מן האירוסין שאינה אלא ב'לאו'. (באופן הראשון אסורה ביבום מהתורה, שאין עשה דוחה ל"ת ועשה. ובאופן השני — מדרבנן, גזרה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה. ואם בעלו קנו ונפטרת צרתה. לעיל כ).

קד. א. האם מותר לאדם לישא איילונית או אשה שאינה בת בנים?

- ב. איזוהי 'אשה זונה' שנאסרה לכהן?
  - ג. האם מותר לכהן הדיוט ולכהן גדול לישא קטנה?
  - ד. מי שיש לו בנים, האם מותר לו ליבטל מאשה ומפריה ורביה?
- א. לא ישא אדם איילונית אלא אם יש לו אשה או בנים, משום פריה ורביה.

ב. נחלקו תנאים מהי הזונה האמורה בתורה; —

- לדברי רבי אליעזר, 'זונה' כשמה — אשת איש שזינתה תחת בעלה.
- לרבי עקיבא: המופקרת לזנות, ואפילו פנויה.
- לרבי מתיא בן חרש: כל שנבעלה בעילת איסור, אפילו הלך בעלה להשקותה (לאחר שקינא לה ונסתרה) ובא עליה בדרך — עשאה זונה.
- לרבי יהודה: זונה זו איילונית. (אכלו ולא ישבעו הזנו ולא יפרצו — כל ביאה שאין בה פירצה [ולא תבוא לעולם לכלל פירצה, להוציא קטנה. תוס'], אינה אלא בעילת זנות).
- וחכמים אומרים: אין זונה אלא גיורת ומשוחררת, ושנבעלה בעילת זנות (רש"י: כגון ישראלית הנבעלת לפסול לה. תוס': דוקא מחייבי כריתות ולא מחייבי לאוין).
- רבי אלעזר אומר: אפילו פנוי הבא על הפנויה עשאה זונה. אמר רב עמרם: אין הלכה כרבי אלעזר. (והלכה כחכמים).

- ג. לרבה, כהן הדיוט מותר לישא קטנה, מלבד אם ננקוט כרבי יהודה שאילונית היא זונה וגם ננקוט כרבי מאיר שחושש למיעוט, אם כן יש לחוש שמא הקטנה תימצא איילונית. ולפירוש רבא בדברי רבי אליעזר, אפילו אם אין חוששים לכך אסור לכהן לישא קטנה, כי חוששים שמא תתפתה ותזנה עליו.
- כהן גדול — לפירוש רב פפא בדברי רבי אליעזר, לא ישא קטנה משום שנאמר אשה או בתולה. ומבואר בגמרא שאם אין אביה מקדשה אסור מטעם אחר, שהרי אינה מקודשת מהתורה אלא לכשתגדל ונמצאת אז בעולת עצמו.

- ד. לסתם מתניתין, מי שיש לו בנים, יכול לבטל מפריה ורביה. ואעפ"כ אמר שמואל שאסור לו לעמוד ללא

אשה שנאמר לא טוב היות האדם לבדו. ונפקא מינה שאין חייב למכור ספר תורה לישא אשה בת בנים אלא יכול לישא אשה שאינה בת בנים.

ואמרו שרבי יהושע חולק ואומר, נשא אשה בילדותו ישא אשה בזקנותו, היו לו בנים בילדותו יהיו לו בנים בזקנותו (בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ירך כי אינך יודע אי זה יכשר הזה או זה ואם שניהם כאחד טובים).

א. אף לתנא דמתניתין, צדדו התוס' שמצוה לישא בת בנים אלא שאינו צריך למכור ספר תורה בשביל כן.

ב. מבואר מדברי הרמב"ן שדין זה, להמשיך לעסוק בפריה ורביה גם כאשר יש לו בנים, אינו חובה ממש שכופים עליה, והנמנע אינו נקרא 'עבריין'. וע' בשו"ת אגרות משה (אה"ע ח"ד לב, ג) שלא מצינו חולקים על כך, וכתב להתיר לאדם שכבר קיים פריה ורביה, שאם ההריון או גידול הילדים קשה על אשתו, מותר להם לדלג על הימים שראויה להתעבר בהם. ואולם שימוש במוך אסור אם לא במקום סכנה. ע"ש.

דפים טא — טב

קה. בכמה בנים מתקיימת מצות פריה ורביה?

לתנא דמתניתין, בית שמאי אומרים: בשני זכרים מתקיימת מצות פריה ורביה (למדו מבני משה, שלאחר שנולדו לו שנים פירש מן האשה). ובית הלל אומרים: זכר ונקבה שנאמר זכר ונקבה בראש. לרבי נתן, בית שמאי אומרים שני זכרים ושתי נקבות (למדו מקין והבל ותאומותם, ולאחר הריגת הבל הוצרכו להשלים על ידי שת). ובית הלל אומרים זכר ונקבה. ולדעת תנא אחר בשם רבי נתן, בית שמאי אומרים זכר ונקבה, ובית הלל אומרים או זכר או נקבה (כי די בקיום לשבת יצרה). הלכה כתנא דמתניתין וכבית הלל — זכר ונקבה.

דף טב

קו. א. היו לו בנים בגיותו ונתגייר — האם קיים בהם מצות פריה ורביה?

ב. היו לו בנים ומתו או נמצאו סריסים — האם קיים מצות פריה ורביה?

ג. האם בני עכו"ם מתיחסים לאבותם? ומה הדין בעבדים?

ד. אלו הנהגות והלכות נאמרו בסוגיתנו אודות יחס האישה לביתו?

א. היו לו בנים בהיותו עובד כוכבים ונתגייר — רבי יוחנן אמר: קיים פריה ורביה, שהרי יש לו בנים. וריש לקיש אמר: לא קיים, גר שנתגייר כקטן שנולד דמי. [וכיוצא בזה נחלקו לענין נחלה, האם הבן שיוולד לאחר הגירות דין בכור יש לו אם לאו]. הלכה כרבי יוחנן. (פוסקים).

ב. היו לו בנים ומתו בחייו ללא שהניחו בנים אחריהם — רב הונא אמר: קיים פריה ורביה. ורבי יוחנן אמר: לא קיים. והשיבו על רב הונא מדברי הברייתא המפורשים, שאם מת אחד מהבנים או נמצא סריס — לא קיים פריה ורביה.

למדו חכמים מן המקראות שבני בנים הרי הם כבנים, והוא הדין לבני הבנות או בנות הבנות — שאם מת האב, עומד בנו במקומו לענין קיום מצות פריה ורביה של הזקן. ונחלקו אביי ורבא האם בת הבן עומדת במקום אביה. (והלכה כרבא שהבת עומדת במקום אביה, שהרי נאמר לשבת יצרה והאיכא).

ולכל הדעות אם מת אחד מבני הזקן ללא בנים, ולבן השני נולדו בן ובת, אין אלו השנים עומדים במקום האחד שמת ללא בנים.